Pajouhan Scientific Journal Volume 16, Issue 2, Winter 2018, Pages: 28-34

Original Article

doi: 10.21859/psj.16.2.28

Academic Self-efficacy and its Relationship with Academic Variables among Kermanshah University of Medical Sciences Students: a Cross Sectional Study

Mehdi Mirzaei-Alavijeh (PhD)[1], Seyyed Nasrollah Hosseini (PhD)[2], Mohammad Ismail Motlagh (PhD)[3], Farzad Jalilian (PhD)[4,*]

[1] *Department of Public Health, School of Health, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran*
[2] *Ministry of Health and Medical Sciences, Tehran, Iran*
[3] *Department of Pediatrics, Faculty Medicine, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran*
[4] *Department of Public Health, School of Health, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran*

**** Corresponding Author:*** *Farzad Jalilian, Department of Public Health, School of Health, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran. Email: f_jalilian@yahoo.com*

Received: 03/06/2017
Accepted: 18/10/2017

How to Cite this Article:
Mirzaei-Alavijeh M, Hosseini SN, Motlagh MI, Jalilian F. Academic Self-efficacy and its Relationship with Academic Variables among Kermanshah University of Medical Sciences Students: a Cross Sectional Study. *Pajouhan Scientific Journal*. 2018; 16(2): 28-34. DOI: 10.21859/psj.16.2.28

Abstract

Background and Objective: Academic self-efficacy defined as perception of ability to do the tasks necessary to achieve the educational goals. Students with higher academic self-efficacy have better educational adaptability and more beneficial learning strategies. The aim of this study was to determine the academic self-efficacy and its relationship with academic variables among Kermanshah University of Medical Sciences students.

Materials and Methods: This cross-sectional study conducted among 370 of student Kermanshah University of medical sciences in 2016. Students selected in random simple sampling with probability proportional to size, and data were collected by self-report with using academic self-efficacy of McElroy questionnaire. Data were analyzed by SPSS-16 using Pearson correlation, t-test and linear regression analyses.

Results: The age range of the students was 18 to 29 and the mean was 22.99 ± 3.35 years. The mean of academic self-efficacy was 53.10±7.40. The student gained 75.8% of the maximum score of academic self-efficacy. Higher age, married, not living in dormitory and educational level (MD students) were significant predictors of higher level of academic self-efficacy.

Conclusion: The planning an effective intervention to promote self-academic, especially for undergraduate students are necessity.

Keywords: Academic Achievement; Academic Adjustment; Academic Self-efficacy; Educational Planning

[Downloaded from psj.umsha.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.21859/psj.16.2.28]

Copyright © 2018 Pajouhan Scientific Journal. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (*http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/*) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cite.

مقاله پژوهشی

doi: 10.21859/psj.16.2.28

خودکارآمدی تحصیلی و ارتباط آن با متغیرهای تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه: مطالعه مقطعی

مهدی میرزایی علویجه[۱]، سید نصراله حسینی[۲]، محمد اسماعیل مطلق[۳]، فرزاد جلیلیان[۴،*]

[۱] استادیار، گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

[۲] استادیار، معاونت آموزش، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، تهران، ایران

[۳] استاد، گروه اطفال، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی جندی شاپور، اهواز، ایران

[۴] استادیار، گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

* **نویسنده مسئول:** فرزاد جلیلیان، گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

ایمیل: f_jalilian@yahoo.com

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۳/۱۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۰۷/۲۶

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی همدان محفوظ است.

چکیده

سابقه و هدف: خودکارآمدی تحصیلی به عنوان قابلیت درک فرد از توانایی‌های خود در انجام وظایف لازم برای رسیدن به اهداف تحصیلی تعریف شده است. دانشجویان دارای خودکارآمدی تحصیلی بالاتر، سازگاری تحصیلی بهتری دارند و راهبردهای یادگیری سودمندتری را به کار می‌برند. هدف از مطالعه حاضر تعیین خودکارآمدی تحصیلی و ارتباط آن با برخی متغیرهای تحصیلی در میان دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه در سال ۱۳۹۵ بود.

مواد و روش‌ها: این مطالعه توصیفی تحلیلی در میان ۳۷۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه در سال ۱۳۹۵ انجام شد. دانشجویان به روش نمونه‌گیری طبقه بندی تصادفی ساده و با احتمال متناسب با حجم انتخاب شدند و داده ها به وسیله پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی مک لری (McElroy)، به صورت خودگزارش دهی جمع آوری گردید. داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS ویرایش ۱۶ با بهره گیری از آزمون‌های همبستگی پیرسون، تی مستقل و آنالیز رگرسیون خطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: دامنه سن دانشجویان ۱۸ تا ۲۹ و میانگین آن ۳/۰۵±۲۲/۹۰ سال بود. میانگین نمره خودکارآمدی تحصیلی ۵۳/۱۰ با انحراف معیار ۷/۴۰ بود؛ دانشجویان ۷۵/۸ درصد از حداکثر نمره قابل اکتساب خودکارآمدی تحصیلی را کسب کردند. سن بالاتر، متأهل بودن، مقطع تحصیلی دکتری حرفه‌ای و عدم سکونت در خوابگاه پیش بینی کننده‌های معناداری برای خودکارآمدی تحصیلی بالاتر بودند.

نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد برنامه ریزی مداخلات مؤثر در زمینه ارتقای خودکارآمدی تحصیلی بخصوص برای دانشجویان مقطع کارشناسی از ضرورت بالایی برخوردار باشد.

واژگان کلیدی: برنامه ریزی آموزشی؛ پیشرفت تحصیلی؛ خودکارآمدی تحصیلی؛ سازگاری تحصیلی

مقدمه

دانشجویان یکی از گروه‌های بسیار مهم در جامعه می‌باشند و برنامه ریزی‌های اجتماعی برای آنان از اهمیت زیادی برخوردار است، زیرا به وجود آمدن هرگونه اختلال در زندگی آن ها، مانع رشد و بالندگی و عدم شکوفایی استعداد این گروه می‌گردد [۱]. تقریباً یک چهارم از جمعیت دانشجویی، در معرض خطر شکست تحصیلی و دیگر مشکلات رفتاری متعاقب آن هستند [۲]. در این میان با توجه به بررسی‌های انجام شده، در حدود ۱۲ درصد از دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی در طی دوران تحصیل خود یک‌ترم مشروط می‌شوند، به طوری‌که این شکست تحصیلی خسارات زیادی به دانشجویان، خانواده‌ها، جامعه و کشور وارد می‌کند [۳]. آگاهی برنامه‌ریزان آموزشی از عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی می‌تواند آنان را در اجرای برنامه ریزی‌های آموزشی مؤثر راهنمائی کند [۴]. از سوی دیگر باید توجه داشت که

[Downloaded from psj.umsha.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.21859/psj.16.2.28]

موثرترین برنامه‌های آموزشی مبتنی بر رویکردهای نظریه محور هستند که از مدل های تغییر رفتار ریشه گرفتند [۵]. در این راستا مفهوم خودکارآمدی (Self-Efficacy) درک شده از نظریه شناختی اجتماعی (Social Cognitive Theory) پرفسور آلبرت بندورا (Bandura) گرفته شده است [۶]. مطالعات متعددی گویای وجود رابطه مثبت بین خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی بوده است [۷،۸]. در این راستا به عنوان مثال، Linnenbrink و Pintrich با جمع بندی مطالعات مختلف در خصوص خودکارآمدی بیان داشته‌اند که خودکارآمدی می‌تواند به درگیری بیشتر و در نتیجه یادگیری و پیشرفت تحصیلی بهتری منجر شود [۹]. همچنین Chemers و Garcia نیز در پژوهشی در رابطه با حل مساله ریاضی نشان داده‌اند که دانش آموزان با خودکارآمدی بالاتر زمان بیشتری را صرف تلاش برای حل مساله کرده و از راهبردهای حل مساله موثرتری نسبت به دانش آموزان با خودکارآمدی پایین‌تر استفاده می‌کردند [۱۰]. خودکارآمدی اطمینان خاطری است که شخص از توانایی‌های خود درباره انجام فعالیت خاصی احساس می‌نماید؛ این مفهوم بر میزان تلاش و سطح عملکرد فرد تاثیر گذارده و به معنای قضاوت فرد در مورد توانایی‌هایش برای انجام یک عمل می‌باشد و می‌تواند شخص را به اتخاذ رفتارهای ارتقاء دهنده و یا ترک رفتارهای مضر، قادر سازد. افرادی که خودکارآمدی بالایی داشته باشند، موانع را به وسیله بهبود مهارت‌های خود- مدیریتی و پشتکار برداشته و در برابر مشکلات ایستادگی و بر امورکنترل بیشتری دارند، از این رو درک خودکارآمدی بالاتر می‌تواند باعث حفظ و نگهداری رفتارهای ارتقا دهنده شود؛ عقاید مرتبط با خودکارآمدی، بر اهداف و آرزوها اثر می‌گذارند و شکل دهنده پی آمدهای رفتار انسان می‌باشند. خودکارآمدی مشخص می‌کند، افراد چگونه موانع را بررسی می‌کنند. افرادی که خودکارآمدی پایینی دارند، به آسانی در روبه روشدن با مشکلات متقاعد می‌شوند که، رفتار آن‌ها بی فایده است و سریع دست از تلاش برمی دارند. اما افرادی که خودکارآمدی بالایی دارند، موانع را به وسیله بهبود مهارت‌های خودمدیریتی و پشتکار برداشته و در برابر مشکلات ایستادگی دارند [۱۱]. در این میان، خودکارآمدی تحصیلی (Academic Self-efficacy)، به عنوان بخشی از باور خودکارآمدی عمومی است که به طور خاص به عنوان قابلیت درک فرد از توانایی های خود در انجام وظایف لازم برای رسیدن به اهداف تحصیلی تعریف شده است؛ و به معنی اطمینان در انجام وظایف تحصیلی مانند خواندن کتاب، پاسخ به سؤالات در کلاس و آمادگی جهت آزمون است. سطوح بالای خودکارآمدی تحصیلی منجر به میانگین نمرات بالاتر و پایداری برای تکمیل تکالیف می‌شود، در نتیجه دانشجویانی که خودکارآمدی تحصیلی بالاتری دارند، سازگاری تحصیلی بهتری داشته و راهبردهای یادگیری سودمندتری را بکار برده و در نهایت، کارکرد بهتری خواهند داشت [۱۲]. بررسی متون صورت گرفته توسط تیم پژوهش، نشان دهنده کمبود مطالعات صورت گرفته در رابطه با عوامل مؤثر بر وضعیت خودکارآمدی تحصیلی در میان دانشجویان غرب کشور بود، لذا با توجه به اهمیت بسزایی بررسی عوامل مؤثر در موفقیت تحصیلی در محیط‌های دانشگاهی، مطالعه حاضر با هدف تعیین خودکارآمدی تحصیلی و ارتباط آن با برخی متغیرهای تحصیلی در میان دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نوع توصیفی- تحلیلی و به صورت مقطعی بود و در میان ۳۷۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه در سال ۱۳۹۵ انجام شد. حجم نمونه مورد نیاز در مطالعه حاضر با استفاده از فرمول زیر محاسبه شده است:

$$n = \frac{\sigma^2 * Z^2_{1-\frac{\alpha}{2}}}{d^2}$$

در فرمول فوق انحراف معیار متغیر وابسته (خودکارآمدی تحصیلی) از نتایج مطالعه ابتدایی برابر با ۶/۸ به دست آمد. سطح معناداری آزمون (آلفا) در این مطالعه ۵ درصد در نظر گرفته و با در نظر گرفتن میزان خطای نیم واحد، حجم نمونه مورد نیاز در این مطالعه ۳۷۰ نفر برآورد شد. نحوه انجام نمونه‌گیری بدین شرح بود که ابتدا تمامی دانشکده‌های مختلف دانشگاه به عنوان طبقه در نظر گرفته شده و با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی تصادفی ساده و با احتمال متناسب با حجم (Proportional to Size) در هر یک از طبقه‌ها، شرکت‌کنندگان را انتخاب کرده و پرسشنامه‌های طراحی شده در این خصوص در اختیار آنان قرار داده شد و اطلاعات مورد نیاز از آنان جمع‌آوری گردید. آزمودنی‌های پژوهش در زمینه چگونگی انجام مطالعه و محرمانه بودن اطلاعات و همچنین هدف از انجام این مطالعه توجیه شده و تمامی آنان با تمایل وارد مطالعه شدند. بعد از حذف پرسشنامه‌های ناقص تعداد ۳۰۶ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت (نرخ پاسخ دهی در مطالعه حاضر ۸۲/۷ درصد بود). شاخص‌هایی مانند؛ دانشجو دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه بودن، که حداقل یک ترم از تحصیلش گذشته باشد به عنوان معیار ورود به مطالعه و عدم تمایل به ادامه همکاری با تیم پژوهش به عنوان شاخص خروج از مطالعه در نظر گرفته شد.

[Downloaded from psj.umsha.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.21859/psj.16.2.28]

به منظور جمع آوری اطلاعات از دو پرسشنامه (اطلاعات فردی و تحصیلی دانشجویان و پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی مک لری) استفاده شد و اطلاعات به صورت خودگزارش دهی از دانشجویان جمع آوری شد.

اطلاعات فردی و تحصیلی دانشجویان شامل شش سؤال؛ سن (بر حسب سال)، جنس (مذکر، مؤنث)، دانشکده محل تحصیل (پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، بهداشت و تغذیه، پرستاری و مامایی، پیراپزشکی)، مقطع تحصیلی (کارشناسی، دکتری حرفه‌ای)، وضعیت تأهل (مجرد، متأهل)، و سکونت در خوابگاه (بلی، خیر) بود.

برای سنجش خودکارآمدی تحصیلی نیز از پرسشنامه مک لری (McElroy) استفاده شد؛ پرسشنامه مذکور دارای ده گویه (به عنوان مثال: «اگر ذهنم را متمرکز امتحان کنم، مطمئن هستم که می‌توانم نتایج خوبی را بدست آورم.» می‌باشد و با مقیاس پاسخ دهی هفت گزینه‌ای خودکارآمدی تحصیلی را مورد سنجش قرار می‌دهد؛ نمره نهایی پرسشنامه در محدوده ۱۰ تا ۷۰ قرار می‌گیرد و کسب نمره بالاتر نشان دهنده خودکارآمدی تحصیلی بیشتر می‌باشد [۱۳]. ضریب آلفای پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی در مطالعه حاضر برابر با ۰/۸۳ برآورد گردید. جهت تأیید روایی محتوا (Content Validity)، شاخص روایی محتوا (CVI) و نسبت روایی محتوا (CVR) با استفاده از نظرات متخصصین انجام گردید، و با توجه به تعداد متخصصین که در این مطالعه ده نفر بودند حداقل ارزش تعیین شده برای نسبت روایی محتوا با توجه به جدول لاوشه ۰/۶۲ در نظر گرفته شد و حداقل ارزش تعیین شده برای شاخص روایی محتوا برابر با ۰/۷۹ می‌باشد [۱۴]. همچنین تأیید روایی صوری (Face validity) از طریق نظرات گروه مخاطب مشابه مورد مطالعه به صورت کیفی در مورد دشواری، تناسب و ابهام گویه‌ها انجام گرفت.

در نهایت اطلاعات جمع آوری شده وارد نرم افزار آماری SPSS ویرایش ۱۶ شد و با بهره گیری از آزمون‌های همبستگی پیرسون، تی مستقل دو گروهی و آنالیز رگرسیون خطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

دامنه سن دانشجویان ۱۸ تا ۲۹ و میانگین آن ۳/۰۵±۲۲/۹۰ سال بود. حدود ۳۲/۷ درصد از دانشجویان مرد و ۶۷/۳ درصد زن بودند. ۱۱/۸ درصد از آنان گزارش کردند که متأهل هستند. همچنین ۴۷/۱ درصد ساکن در خوابگاه دانشجویی بودند. با توجه به یافته‌ها، ۵۸/۵ درصد از دانشجویان مورد بررسی در مقطع کارشناسی و ۴۱/۵ درصد در مقطع دکتری عمومی مشغول به تحصیل بودند. یافته‌های مربوط به متغیرهای زمینه‌ای در جدول ۱ آورده شده است.

یافته‌های ما نشان داد میانگین نمره خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان ۵۳/۱۰ با انحراف معیار ۷/۴۰ بود؛ که نشان می‌دهد شرکت کنندگان ۷۵/۸ درصد از حداکثر نمره قابل اکتساب را برای نمره خودکارآمدی تحصیلی را کسب کرده‌اند.

در جدول ۲ به بررسی رابطه میان متغیرهای زمینه‌ای و خودکارآمدی تحصیلی آورده شده است؛ با توجه به یافته‌ها از میان عوامل مورد بررسی مقطع تحصیلی با خودکارآمدی تحصیلی رابطه آماری معناداری وجود داشته است؛ به‌طوری‌که خودکارآمدی تحصیلی در میان دانشجویان مقطع دکتری عمومی از میانگین بالاتری برخوردار بوده است (P=۰/۰۰۲ و t= -۳/۲۰۰). همچنین بین سن و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان مورد بررسی همبستگی مثبت و معناداری وجود داشت (P=۰/۰۱۰ و r = ۰/۱۴۷).

خودکارآمدی تحصیلی در میان دانشجویان مقطع دکتری عمومی از وضعیت مطلوبتری برخوردار بوده است. تحلیل همبستگی پیرسون نشان داد میان سن و خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان مورد بررسی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد (P=۰/۰۱۰ و r =۰/۱۴۷).

در جدول ۳ نیز تحلیل رگرسیون خطی تأثیر متغیرهای زمینه‌ای بر خودکارآمدی تحصیلی آورده شده است؛ الگوی بهینه در مرحله اوّل مشخص شد؛ با توجه به یافته‌ها سن بالاتر، متأهل بودن، مقطع تحصیلی دکتری حرفه‌ای و عدم سکونت در

جدول ۱: وضعیت متغیرهای زمینه‌ای و تحصیلی دانشجویان

متغیر		تعداد	درصد
جنس	مذکر	۱۰۰	۳۲/۷
	مؤنث	۲۰۶	۶۷/۳
سکونت در خوابگاه	خیر	۱۶۲	۵۲/۹
	بله	۱۴۴	۴۷/۱
وضعیت تأهل	مجرد	۲۷۰	۸۸/۲
	متأهل	۳۶	۱۱/۸
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۱۷۹	۵۸/۵
	دکتری حرفه‌ای	۱۲۷	۴۱/۵

[Downloaded from psj.umsha.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.21859/psj.16.2.28]

جدول ۲: بررسی رابطه میان متغیرهای زمینه‌ای تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی

متغیر		میانگین	انحراف معیار	آماره آزمون	معناداری
سکونت در خوابگاه	خیر	۵۳/۸۵	۷/۷۳	۱/۸۷۱	۰/۰۶۲
	بله	۵۲/۲۷	۶/۹۵		
وضعیت تأهل	مجرد	۵۲/۸۹	۷/۲۲	-۱/۳۷۰	۰/۲۳۹
	متأهل	۵۴/۶۹	۸/۶۳		
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۵۱/۹۸	۷/۷۹	-۳/۲۰۰	۰/۰۰۲
	دکتری حرفه‌ای	۵۴/۶۹	۶/۵۲		
جنس	مرد	۵۳/۷۸	۷/۳۹	۱/۱۰۶	۰/۲۶۹
	زن	۵۲/۷۹	۷/۴۰		

جدول ۳: تحلیل رگرسیون خطی تأثیر متغیرهای زمینه‌ای و تحصیلی بر خودکارآمدی تحصیلی

متغیرهای مستقل	بتای استاندارد شده	معناداری	R^2
سن	۰/۱۶۳	۰/۰۰۵	۰/۰۸۸
جنس	- ۰/۱۱۳	۰/۰۵۴	
وضعیت تأهل	۰/۱۶۵	۰/۰۰۵	
سکونت در خوابگاه	- ۰/۱۳۴	۰/۰۲۲	
مقطع تحصیلی	۰/۱۶۷	۰/۰۰۵	

خوابگاه پیش بینی کننده‌های معنادار برای خودکارآمدی تحصیلی بالاتر در میان دانشجویان بودند. در مجموع متغیرهای مورد بررسی ۸ درصد از واریانس متغیر پاسخ را پیش بینی کردند.

بحث

با توجه به یافته‌ها میانگین نمره خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان ۵۳/۱۰ بود، که نشان می‌دهد دانشجویان مورد بررسی ۷۵/۸ درصد از حداکثر نمره قابل اکتساب برای خودکارآمدی تحصیلی را دریافت کردند؛ در این راستا یافته‌های مطالعه جمالی و همکاران در میان دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بوشهر نشان دادند، دانشجویان مورد بررسی در مطالعه آنان ۶۶/۲ درصد از حداکثر نمره قابل اکتساب را برای پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی را کسب کرده بودند [۱۵]. یافته‌های مطالعه سعادت و همکاران در میان دانشجویان دانشگاه گیلان نیز نشان دهنده دریافت ۶۳/۴ درصد از حداکثر نمره قابل اکتساب را برای پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی بود [۳]، همچنین مطالعه میرزایی علویجه و همکاران [۱۶] و حسینی و همکاران [۱۷] نیز نشان داد دانشجویان دارای عزت نفس بالاتر از میانگین معدل بالاتری نیز برخوردار بودند. یافته‌های مطالعات متعددی در خارج از کشور نیز بیانگر تأثیر مثبت خودکارآمدی تحصیلی بر موفقیت تحصیلی در میان دانشجویان بوده است [۱۰-۸]. در این راستا باید گفت، آموزش از فرآیندها و مهارت‌های مهم و اساسی برای دانشجویان می‌باشد و نقش مهم در بهبود فرآیندهای آموزشی و گسترش خدمات علمی در جامعه دارد و یکی از موضوعات مورد تأکید در این حیطه باورهای مربوط به خود فرد است که می‌تواند عامل مهمی برای موفقیت یا عدم موفقیت باشد [۱۸]. دانشجویانی که نسبت به توانمندی خود در انجام یک تکلیف مطمئن نیستند و همچنین اعتقاد ندارند که تمرین و تلاش به موفقیت منتهی خواهد شد، اغلب مضطرب شده و خصوصاً زمانی که مورد ارزیابی قرار می‌گیرند احساس عدم شایستگی می‌کنند؛ در عوض دانشجویانی که به شایستگی خود اعتقاد دارند، می‌توانند به پژوهش بپردازند و در کار پژوهشی هم موفق تر هستند؛ و پژوهش‌ها نشان می‌دهند که باورهای خودکارآمدی میانجی کننده مهمی از انواع رفتارهای مرتبط با پیشرفت هستند و بطور کلی در باورهای افراد نسبت به توانایی‌هایشان در تلاش و پشتکار آن ها مؤثر است [۱۹،۲۰]. بنابراین ضرورت اجرای مداخلات بمنظور ارتقای باورهای خودکارآمدی تحصیلی در میان دانشجویان با هدف ارتقای موفقیت تحصیلی آنان ضروری است. البته هر چند مطالعات متعددی نشان دهنده اثرات مثبت خودکارآمدی بوده‌اند؛ اما باید توجه داشت در این زمینه یافته‌های متناقضی نیز وجود دارد؛ به عنوان مثال، نتایج بررسی اعرابیان و همکاران در میان دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی بیانگر این بود که خودکارآمدی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان تاثیری نداشته است [۲۱]. همچنین بختیارپور و همکاران نیز مطالعه‌ای را در میان دانشجویان دانشگاه اهواز انجام دادند و یافته‌های آنان نیز نشان دهنده عدم رابطه آماری معنادار میان خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی دانشجویان بود [۲۲]. این تناقضات ضرورت بررسی‌های بیشتر در این زمینه را نشان می‌دهد.

یافته‌های مطالعه ما نشان داد میان سن و خودکارآمدی

[Downloaded from psj.umsha.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.21859/psj.16.2.28]

تحصیلی دانشجویان مورد بررسی همبستگی مثبت و معناداری وجود داشته است؛ این یافته‌ها همسو با مطالعات دیگر در این زمینه می‌باشد؛ بطوریکه جمالی و همکاران در مطالعه خود عنوان کرده‌اند این توانایی به خصوص در دانشجویان مقاطع بالا بیشتر قابل مشاهده است [۱۵]. بنابراین ارائه برنامه‌های مرتبط بخصوص درترم های اوّل ورود دانشجویان به دانشگاه پیشنهاد می‌شود.

یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد میانگین نمره خودکارآمدی تحصیلی در میان دانشجویان مذکر بیشتر بود اما این تفاوت از نظر آماری معنادار نبود؛ در این رابطه Turner و Mairesse عنوان کردند؛ باورهای خودکارآمدی پژوهشی در زنان نسبت به مردان کمتر است [۲۳]. با توجه به عدم معناداری جنسیت در رابطه با خودکارآمدی تحصیلی ضرورت توجه به هر دو جنس در برنامه ریزی‌های آموزشی احساس می‌شود.

از دیگر یافته‌های مطالعه حاضر بالاتر بودن معنادارِ میانگین نمره خودکارآمدی تحصیلی در میان دانشجویان مقطع دکتری حرفه‌ای در مقایسه با دانشجویان مقطع کارشناسی بود؛ با توجه به این یافته بنظر می‌رسد دانشجویان مقطع دکتری حرفه‌ای از باورهای خودکارآمدی تحصیلی بالاتری برخوردار باشند.

نکته قابل ذکر دیگر در مطالعه حاضر این می‌باشد که رابطه آماری دو متغیر وضعیت تأهل و سکونت در خوابگاه دانشجویی با خودکارآمدی تحصیلی بر اساس نتایج بدست آمده از آزمون تی مستقل دو گروهی معنادار نبوده است، اما یافته‌های حاصل از تحلیل رگرسیون خطی نشان داد متأهل بودن و عدم سکونت در خوابگاه دانشجویی پیش بینی کننده‌های معنادار برای خودکارآمدی تحصیلی بالاتر در میان دانشجویان بوده‌اند؛ بنظر می‌رسد معناداری حاصل از روش تحلیل رگرسیون خطی بخاطر بررسی همزمان اثرات متغیرهای دیگر در مطالعه (به عنوان مثال سن) بر متغیر هدف (خودکارآمدی تحصیلی) حاصل شده است.

مطالعه حاضر دارای محدودیت‌های نیز بود که از این بین می‌توان به جمع آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه (که امکان عدم همکاری صادقانه افراد در آن وجود دارد) و عدم بررسی دانشجویان در رشته‌های غیر پزشکی اشاره کرد.

نتیجه‌گیری

برنامه‌های جامع تحصیلی نیازمند تاکید بر روی عوامل تأثیر گذار است که بتواند یافته‌های سودمندی را به دنبال داشته باشد؛ با توجه به یافته‌های مطالعه حاضر به نظر می‌رسد برنامه ریزی مداخلات مؤثر در زمینه ارتقای خودکارآمدی تحصیلی بخصوص در دانشجویان مقطع کارشناسی از ضرورت بالایی برخوردار باشد.

تشکر و قدردانی

این مقاله با حمایت گروه بهداشت عمومی دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کرمانشاه انجام شد، بدین وسیله نهایت قدردانی و تشکر از آنان و کلیه دانشجویان شرکت کننده در مطالعه به عمل می‌آید.

تضاد منافع

این مطالعه برای نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافعی نداشته است.

REFERENCES

1. Jalilian F, Emdadi SH, Karimi M, Barati M, Gharibnavaz H. Depression among college student: the role of general self-efficacy & perceived social support. Sci J Hamadan Univ Med Sci 2012; 18(4): 60-66. (Persian)
2. Amrai K, Elahi Motlagh S, Azizi Zalani H, Parhon H. The relationship between academic motivation and academic achievement students. Procedia- Social and Behavioral Sciences. 2011; 15: 399–402. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.03.111
3. Saadat S, Asghari F, Jazayeri R. The relationship between academic self-efficacy with perceived stress, coping strategies and perceived social support among students of University of Guilan. Iranian Journal of Medical Education. 2015; 15:67-78. (Persian)
4. Mazloomy Mahmodabad S, Hosseini P, Abbasi Shavazi M, Mirzaei-Alavijeh M, Rezaei F. A Survey of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences Students' Opinions about Research Barriers during University Training. Journal of Medical Education Development. 2013; 6 (10):63-70. (Persian)
5. Morowatishaifabad MA, Sakhvidi MJ, Gholianavval M, Boroujeni DM, Mirzaei-Alavijeh M. Predictors of hepatitis B preventive behavioral intentions in healthcare workers. Safety and health at work. 2015 Jun 30; 6(2):139-42.
6. Jalilian F, Ataee M, Matin BK, Ahmadpanah M, Jouybari TA, Eslami AA, Mahboubi M, Mirzaei-Alavijeh M. Cognitive factors related to drug abuse among a sample of Iranian male medical college students. Global journal of health science. 2015; 7(5):143. Doi: 10.5539/gjhs.v7n5p143
7. Artino AR, La Rochelle JS, Durning SJ. Second-year medical students' motivational beliefs, emotions, and achievement. Med Educ. 2010: 44(12): 1203–1212. DOI: 10.1111/j.1365-2923.2010.03712.x
8. Zajacova A, Lynch SM, Espenshade TJ. Self-efficacy, Stress, and Academic Success in College. Research in Higher Education.2005; 46(6): 677-706. DOI: 10.1007/s11162-004-4139-z
9. Linnenbrink EA, Pintrich PR. The Role of Self-Efficacy Beliefs Instudent Engagement and Learning Intheclassroom. Reading &Writing Quarterly. 2003; 19(2):119-37. http://dx.doi.org/10.1080/10573560308223
10. Chemers MM, Hu LT, Garcia BF. Academic self-efficacy and first year college student performance and adjustment. Journal of Educational psychology. 2001; 93(1):55. http://dx.doi.org/10.1037/0022-0663.93.1.55
11. Bandura A. Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. Psychol Rev 1977; 84(2):191-215. http://dx.doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191
12. Torres JB, Solberg S. Role of self-efficacy, stress, social integration, and family support in latino college student persistence and health. Journal of Vocational Behavior. 2001; 59(1):53-63. https://doi.org/10.1006/jvbe.2000.1785

[Downloaded from psj.umsha.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.21859/psj.16.2.28]

13. McIlroy D, Bunting B. Personality, behavior, and academic achievement: Principles for educators to inculcate and students to model. Contemporary Educational Psychology. 2002; 27(2):326-37. Doi. 10.1006/ceps.2001.1086
14. Pallant J. SPSS survival manual. McGraw-Hill Education (UK); 2013 May 1.
15. Jamali M, Noroozi A, Tahmasebi R. Factors affecting academic self-efficacy and its association with academic achievment among students of Bushehr university medical sciences 2012-13. Iranian Journal of Medical Education. 2013; 13(8):629-41. (Persian)
16. Mirzaei-Alavijeh M, Rajaei N, Rezaei F, Hasanpoor S, Pirouzeh R, Babaei Borzabadi M. Comparison of selfesteem, locus of control and their relationship with university students' educational status at Shahid Sadoughi University of Medical Sciences- Yazd. Journal of Medical Education and Development. 2012; 7(1): 58-70 (Persian)
17. Hosseini SN, Mirzaei-Alavijeh M, Matin BK, Hamzeh B, Ashtarian H, Jalilian F. Locus of Control or Self-Esteem; Which One is the Best Predictor of Academic Achievement in Iranian College Students. Iranian journal of psychiatry and behavioral sciences. 2016; 10(1): e2602. Doi: 10.17795/ijpbs-2602
18. Lev EL, Kolassa J, Bakken LL. Faculty mentors' and students' perceptions of students' research selfefficacy. Nurse Educ Today. 2010; 30(2): 169-74. https://doi.org/10.1016/j.nedt.2009.07.007
19. Garavand H, Kareshki H, Ahanchian M. The Relationship between Self-efficacy in Research and Research Performance A study on Students of Medical Sciences University of Mashhad. Iranian Journal of Medical Education. 2014; 14(1):41-51. (Persian)
20. Pajares F. Current directions in self-efficacy research. Advances in motivation and achievement. 1997; 10(149): 1-49.
21. Arabian A, Khoda Panahi MK, Heydari M, Saleh Sedghpoor B. Relationship between self efficacy beliefs, mental health and academic achievement in colleagues. Journal of Psychology. 2005; 8(4): 360-371. (Persian)
22. Bakhtiarpoor S, Hafezi F, Behzadi sheni F. The relationship among locus of control, perfectionionism and self–efficacy with test anxiety and academic performance in the students of the Islamic Azad University. New Findings in Psychology. 2010; 5(13): 35-52. (Persian)
23. Turner L, Mairesse J. Individual productivity differences in scientific research: An econometric study of the publications of French physicists. (2003) Available at: http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.201.9136

[Downloaded from psj.umsha.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.21859/psj.16.2.28]